

Jugendstilroute Oost-Groningen

INLEIDING

Bij het rijden van deze route staat natuurlijk veiligheid voorop. De route is zo'n 82 kilometer lang. Deels kunt u een navigatie gebruiken om van huisadres naar huisadres te rijden, maar op sommige stukken raden we dit af omdat een navigatie altijd de grote weg zoekt en u dan telkens over Winschoten zult rijden.

In de route geven we in rood aan of u wel of niet de navigatie kunt gebruiken op bepaalde stukken.

In zwart verstrekken we in het kort informatie over de woning. De pagina nummers verwijzen naar de publicatie 'Een vleug Jugendstil in Oost Groningen', die in het museum te verkrijgen is en waarin de panden beschreven worden en het interieur is te zien.

In blauw staat de route tekst en overige informatie.

Verder, de huizen worden allemaal bewoond. Dus wees niet opdringerig en zorg ervoor dat als u een huis op een foto wilt zetten, u de privacy van de bewoners in de gaten blijft houden en op afstand blijft, dus staande op de openbare weg. Wit u de route fietsen, dan kunt u er ook voor kiezen om alles in etappes af te leggen en te parkeren bij één van de in de route genoemde musea.

De route door Wildervank en Stadskanaal voert langs een erg drukke weg. We hebben deze als een aparte route als zuidelijke lus opgenomen.

VEENKOLONIAAL MUSEUM

We starten bij het Veenkoloniaal Museum, MUSEUMPLEIN 5 TE VEENDAM. In het museum kunt u de publicatie *Een vleug Jugendstil in Oost-Groningen* verkrijgen. Hierin kunt u van veel panden de oorspronkelijke interieurs zien. Het Veenkoloniaal Museum is gehuisvest in de voormalige RHBS van Veendam. Deze school werd in 1911 geopend. Alhoewel eclectisch, is ook in dit gebouw hier en daar de invloed van de Jugendstil te herkennen. Het meest markant zijn de trap en een herdenkingssteen die herinnert aan de inzet van encyclopedist Anthony Winkler Prins voor het onderwijs. Winkler Prins stelde van 1850 tot 1882 in Veendam zijn encyclopedie samen. De steen is geheel in de stijl van de Jugendstil vervaardigd door de in Workum geboren beeldhouwer Tjipke Visser (1876-1955). Hij woonde en werkte in Bergen en hoorde tot de zogenoemde Bergense School.

Vanaf het MUSEUMPLEIN slaat u rechtsaf de VAN BERESTEYNSTRAAT in.

Het parkeerterrein rechts was tot in de jaren zeventig sportterrein en renbaan. De huizen links maken alle deel uit van het uitbreidingsplan 'Tusschendiepen', waar veel woningen ontworpen in de stijl van de Amsterdamse School zijn te vinden. Bij de kruising recht door de Stationsstraat in.

Bij de minirotonde vinden we op PIETER SNEEUWPLEIN 3 een in 1917 naar het ontwerp van de Veendammer architect Nanno Boiten Rzn. (1884-1943) gebouwde woning. Het hekwerk, het glas-in-lood en de entree vormen samen een vleugje Jugendstil. (pag. 45.)

We rijden door naar het station. Links op de hoek voor het station ziet u de DAGO, één van de eerste garages in Veendam. **We slaan voor het station rechtsaf, vervolgens aan het einde van de weg links (MOLENSTREEK).**

Na de spoorbrug kijkt u rechts de in 1901 gebouwde elektriciteitscentrale (**Turfcentrale**) van Veendam. Het interieur bevat vele Jugendstilelementen, onder andere tegels en een trap. Maar alle elementen zijn helaas weggebouwd achter systeemplafonds en beplating.

Einde MOLENSTREEK rechtsaf naar de VAN STOLBERGWEG en doorrijden tot aan de verkeerslichten. Hier slaan we rechtsaf naar BOVEN OOSTERDIEP.

Aan het BOCHT OOSTERDIEP 45 vindt u een grote villa, gebouwd voor fabrikant Engbert Jurjen Duintjer, in Veendam Groot Engbert genoemd ter onderscheiding van familielid en naamgenoot Klein Engbert. Het pand wordt toegeschreven aan architect Hooykaas, maar in de archieven komen we deze architect niet tegen. Hoe dan ook, de monumentale villa kent vele Jugendstildetails en het interieur is zeer rijk. Engbert Jurjen en zijn vrouw Jetske Franciska Ottema verzamelden kunst, keramiek en oude muziekinstrumenten. De bekende, in Amsterdam werkzame architect Marius Duintjer (1908-1983) is hier geboren. (pag. 113)

We vervolgen de weg.

Op BOCHT OOSTDIEP 17 komt u de in 1905 gebouwde villa van klein Engbert, Engbert Jurjen Duintjer (1880-1948), tegen. Deze villa is sterk geïnspireerd door de stijl van H.P. Berlage, maar het ontwerp komt van de bekende stad-Groninger architect A.J. Sanders (1869-1909). Helaas is het pand in de jaren tachtig wit geverfd, waardoor vele Jugendstildetails nauwelijks zichtbaar zijn. Wie goed kijkt ziet rechts van het balkon, op de rechthoek een Pelikaan die zichzelf in de borst pikt: het symbool voor zelfopoffering. (pag. 89)

We vervolgen de weg, u komt na een knik over het kanaal op de BLANKENSTEIJNKADE.

Aan de overkant ziet u op BENEDEN OOSTERDIEP 23 het in 1903 gebouwde pand van de Nederlandsche Hypotheekbank. Een landelijke projectontwikkelaar wilde dit pand, samen met het rechts gelegen classicistische pand slopen. Het pand rechts werd bewoond door de bekende familie Mees. Hier is kunstschilder Herman Mees geboren, de bekende Rotterdamse kunstschilder die bijna alle havenbaronnen portretteerde. De hypotheekbank krijgt een restaurantfunctie. In de detaillering ziet u prachtige zogenaamde gezichtsmaskers, onder andere links naast het raam boven de ingang en uiterst rechts. (pag. 19)

We vervolgen de weg BENEDEN OOSTERDIEP.

U ziet links het in 1903 door de uit Groningen afkomstige rijksbouwmeester Cornelis Hendrik Peters (1847-1932) ontworpen postkantoor en daarnaast het in 1882 gebouwde monumentale pand Van Heijningen Bosch. Dit is een kunstuitleen en gratis toegankelijk van woensdag tot en met zaterdag. Het interieur en vooral de prachtige serre zijn de moeite waard.

Let op, kort na het postkantoor ziet u aan de rechterkant op BENEDEN OOSTERDIEP 74 een prachtige, in 1906 gebouwde Jugendstilvilla, met mooie baksteendetailering en balkonhekjes. Deze villa is gebouwd voor de Veendammer fabrikant Siferinus ten Horn en zijn uit Avereest afkomstige vrouw Johanna Trip. (pag.109)

We rijden door tot de volgende rotonde.

Direct voor de rotonde ziet u links op BENEDEN OOSTERDIEP 141 de in 1903 voor houthandelaar Pieter van Linge en zijn vrouw Annechien Wilkens ontworpen villa. Het echtpaar bleef kinderloos. Na het overlijden van de weduwe Van Linge in 1965 kwam het pand leeg te staan. Het pand bezit vanbinnen een prachtig Jugendstilinterieur. Na bijna 60 (!) jaar leegstand kwam er in 2022 een nieuwe eigenaar, die er eindelijk weer voor wil zorgen dat de woning een woonfunctie krijgt. Hopelijk blijven bij de verbouw de Jugendstildetails bewaard. (pag. 117)

We gaan bij de rotonde rechts. LLOYDSWEG. Leuk weetje: Lloyds uit Londen vestigde zijn eerste hoofdkantoor in Europa in Veendam. **U kunt op de LLOYDSWEG als u wilt navigatie instellen op OMMELANDERWIJK 167.**

We vervolgen de weg over de rotonde en het spoor. De eerstvolgende rotonde neemt u voor driekwart en gaat over de brug.

Bij de volgende rotonde gaan we rechts, INDUSTRIETERREIN DE VRIJHEID op. We volgen de weg met een flauwe bocht naar links (PHOENIXWEG).

Door blijven rijden totdat u onder het viaduct van de N 33 door rijdt. U bent nu op de OMMELANDERWIJK. De OMMELANDERWIJK was en is een dorp met veel industrie. Direct links na het viaduct stond een steenfabriek en daartegenover de stofffabriek Phoenix. Ook verderop waren en zijn nog meerdere bedrijven te vinden, zoals de PMF waar bijna 60% van al onze lantaarnpalen vandaan komt.

Op OMMELANDERWIJK NUMMER 167 komt u het postkantoor van Ommelanderswijk tegen. Het is een gebouwtje dat we zo achteloos voorbij zouden kunnen rijden. Het voormalige postkantoor is in 1907 ontworpen door de Wildervankster architect Roelof Boiten (1861-1947). Die naam kwamen we eerder al tegen bij het Pieter Sneeuwplein te Veendam, want de zoon trad in de voetsporen van de vader. Het geheel is een zeer charmant postkantoorje geworden met mooie Jugendstildetails. (pag. 55)

We rijden nu alsmaar rechtsdoor richting NIEUWE PEKELA. Het kanaal de Ommelanderwijk is gedempt, maar waar de gemeente Pekela begint, begint het kanaal ook weer. Lange tijd deed dit stuk kanaal nog dienst voor de aardappelzetmeelfabriek aan de rechterkant en de kartonfabriek links. De kartonfabriek is nog in bedrijf.

We rijden vervolgens door tot het kanaal. Vlak voor de T-splitsing ziet u aan de rechterhand de sterk vervallen houtzagerij van Schuring. Bij het kanaal gaan we links. We rijden door langs het PEKELDERDIEP. Van oorsprong is dit een veenriviertje. In Nieuwe Pekela is het riviertje gekanaliseerd. In Oude Pekela zullen we straks duidelijk het meanderende karakter herkennen, maar eerst gaan we langs een mooi Jugendstilpand.

We rijden tot de OMMELANDERKLAP rechtdoor. Denk om de vervelende verkeersdrempel bij de brug. Bij de Hekbadde vinden we aan de overkant van het kanaal Museum Kapiteinshuis Pekela. Dit museum vertelt over de tijd dat er in Pekela meer dan 400 zeekapiteins woonden. Van april tot en met september is dit museum elke 3de zondag van de maand en op dinsdag- en donderdagmiddag vanaf 13.30 uur open. **We rijden langs het PEKELDERDIEP door tot het winkelcentrum, met links de Poiesz en modehuis Tunteler.** We gaan bij de eerstvolgende brug en kruising voor Becker de brug over en daarna direct links. We vervolgen aan de stille kant van het kanaal onze route naar het volgende Jugendstilpand.

ALBERT REIJNDERSSTRAAT B 212. In 1898 liet Harm Strating, vervener en scheepsbouwer, aan het Pekelder Hoofddiep een markante villa bouwen. Het was daarmee één van de eerste Jugendstilvilla's in de Groninger Veenkoloniën. In onze catalogus kunt u zien dat het pand vanbinnen nog vele originele stijlelementen heeft. Helaas valt de architect niet te achterhalen. (pag. 83)

We rijden onder het viaduct door en vervolgen de route aan de stille kant (in het Gronings: de landskant) tot de **ABRAHAM WESTERSSTRAAT 149-150.** Hier ziet u twee mooie villa's en een prachtige rode beuk. Hier was de scheepswerf van Strating en Holtman te vinden.

We vervolgen de route tot de CAMPHUISBRUG, we steken de brug over om vervolgens direct rechtsaf weer de hoofdweg te pakken richting Oude Pekela. **U kunt uw navigatie instellen op FEIKO CLOCKSTRAAT 31 TE OUDE PEKELA.** **We vervolgen de route langs het kanaal.** U rijdt hier eigenlijk vanaf Nieuwe Pekela tegen de tijd in. In 1600 begon men in Oude Pekela met de vervening, rond 1700 was men in Nieuwe Pekela en rond 1800 bij Boven Pekela. U zult zien dat de weg ook meer de bedding van de oorspronkelijke rivier volgt. Toen de Leidse studenten Hogendorp en Van Lennep in 1823 door Oude Pekela wandelden troffen ze een zeer welvarende veenkolonie aan, met meerdere scheepswerven en houtzagerijen.

De later voor Oude Pekela zo kenmerkende strokartonindustrie kwam pas na 1870 op. Langs het kanaal vindt u nog diverse fabrieksgebouwen die aan die tijd herinneren.

Niet te missen is trouwens de katholieke kerk van Oude Pekela. Deze staat ook markant op de schoolplaat van Jetses. De kerk bezat ooit door zeelieden uit Sint Petersburg meegenomen Russische luidklokken, die helaas tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn omgesmolten.

We vervolgen de route voorbij het WINKELCENTRUM DE HELLING TE OUDE PEKELA. **Direct na dit centrum ziet u links de in 1850 gebouwde korenmolen 'De Onrust'.**

We rijden door langs het kanaal. U ziet aan de linkerkant een witte villa opduiken met eveneens Jugendstilkenmerken. Deze villa hoorde bij de houtzaagmolen van de familie Koerts. Deze familie bezat ook een grote rederij en had rond 1870 meer dan 20 schepen in de vaart. Ook ziet u de markante watertoren van Oude Pekela aan de horizon.

We vervolgen de route naar FEIKO CLOCKSTRAAT 23. Deze zeer markante villa werd in 1906/07 naar ontwerp van de stad-Groninger architect E. van der Laan gebouwd voor koopman en reder Willem Dethmers. De villa is vernoemd naar hun dochter Elsinä, die op 1 juli 1905 op slechts 20-jarige leeftijd overleed. Dethmers was familie van Hooites Meursing, die in de stad Groningen de Jugendstilvilla Huize Tavenier bewoonde. Vanuit Oude Pekela maakten beide families regelmatig uitstapjes naar Borkum! (pag. 23)

We vervolgen de route richting BLIJHAM. U kunt uw navigatie instellen op OOSTEINDE 9 TE BLIJHAM. U rijdt via de TURFWEG naar de volgende rotonde. We slaan rechtsaf. Links en rechts ziet u een paar markante boerderijen. We nemen de volgende rotonde voor driekwart, richting BELLINGWOLDE.

Na een paar honderd meter ziet u rechts aan OOSTEINDE 9 BLIJHAM de in 1913 voor landbouwer Geertsema gebouwde villa Roukennust. De deels witgeverfde villa heeft de kenmerkende gebogen ramen. Opvallende elementen zijn de Griekse kruizen die we aan de zijkant zien. Deze moeten beschermen tegen water en vuur,

en dat was op deze locatie ook wel nodig. Het is nu niet meer voor te stellen, maar links van de weg lag vroeger de zee en begon de Dollard. Blijham is door de dreiging van de zee ook meer zuidwaarts verplaatst, maar het Oosteinde vormt het oude centrum. Na inpoldering bracht de vruchtbare kleigrond welvaart en dat straalt ook af van de boerderijen die u links van de weg ziet. (pag. 127)

We vervolgen de route naar BELLINGWOLDE. Bij de kruising slaan we linksaf, BELLINGWOLDE in. **U kunt uw navigatie instellen op HOOFDWEG 244.** BELLINGWOLDE is een dorp vol monumenten en monumentale boerderijen. Er staan ook diverse Jugendstilpanden en boerderijen in eclectische stijl, die vanbinnen wel Jugendstil zijn. We volgen de HOOFDWEG. **Tegenover het oude gemeentehuis aan HOOFDWEG 158 vindt u Museum Westerwolde.** Dit museum aan de HOOFDWEG 161 is vanaf woensdag tot en met vrijdag geopend van 11.00 uur tot 17.00 uur, en op zaterdag en zondag van 13.00 uur tot 17.00 uur.

Na het museum vervolgen we de route naar HOOFDWEG 242 EN 244. Opvallende villa's aan de linker kant van de weg zijn bijvoorbeeld de rentenierswoning op nummer 163 en de naastgelegen kolossale boerderij.

Aan de rechterkant ziet u de villa's HOOFDWEG 244 EN 242. Beide villa's zijn door de bekende stad-Groninger architect Van Elmpst gebouwd. Ook in de stad Groningen bouwde hij markante Jugendstil-villa's, zoals Huize Tavenier. De villa op 244 ontwierp Van Elmpst in 1909 in overgangsarchitectuur, met een knipoog naar de Chalet-stijl. De naastgelegen villa op nummer 242 is in 1916, na de bloeiperiode van de Jugendstil, door Van Elmpst ontworpen. (pag.63)

Navigatie uit.

Na deze villa's komt u links de imposante Middeleeuwse kerk van Bellingwolde tegen. De Magnuskerk dateert uit de 14de eeuw, maar werd door de oprukkende zee ernstig beschadigd en in 1527 gerenoveerd met gebruikmaking van oude bouwmaterialen van onder andere de verloren gegane toren van Ulsda. Na de kerk komen we aan de linkerkant, op huisnummers HOOFDWEG 245 EN 263, nog twee zeer markante witgepleisterde boerderijen met Jugendstilkenmerken tegen.

We slaan aan het einde van de HOOFDWEG af richting OUDESCHANS EN BEERTA. Let op, als u rechtdoor blijft rijden komt u via de Wymeesterweg in Duitsland.

Na ongeveer vierhonderd meter slaan we bij een wit gepleisterde woning rechtsaf richting NIEUWESCHANS, DE HAMSTERWEG. U ziet richting NIEUWESCHANS ook dat vele boerderijen in verval zijn omdat de eigenaren het onderhoud niet kunnen bekostigen of zich bij aankoop op de onderhoudskosten hebben verkeken.

We volgen de borden BAD NIEUWESCHANS. We adviseren u om vanaf NIEUWESCHANS TOT SCHEEMDA even per locatie de navigatie in te stellen. **In NIEUWESCHANS kunt u uw navigatie instellen op HOOFDWEG 81 NIEUW BEERTA.**

HOOFDWEG 81 NIEUW BEERTA. Deze zeer markante villa is in 1909 gebouwd voor het landbouwersechtpaar Hugo Humbert en Wubbina ten Have. Met de groen geglazuurde kruispannen en groen geglazuurde profielstenen vormt het een prachtig contrast met de rode Groninger baksteen. De villa is één van de mooiste voorbeelden van Jugendstilarchitectuur in de regio. Ook het interieur met papierstuc-plafonds en -decors mag er zijn. Alles op-en-top Jugendstil en in de smaak van die tijd. (pag. 49)

We vervolgen onze route richting MIDWOLDA. **U kunt uw navigatie instellen op HOOFDWEG 99 MIDWOLDA (GEM. OLDAMBT).** Onderweg komt u diverse monumentale boerderijen en rentenierswoningen tegen. De plaatsen BEERTA en FINSTERWOLDE kenden na WO II een grote communistische gemeenschap, omdat de tegenstelling tussen burgers en boeren nergens zo groot was als hier. De boeren bewoonden ware kasteeltjes en waren rijk geworden dankzij onder andere de Krismoorlog (1853-1856), toen de graanprijzen recordhoogten bereikten.

HOOFDWEG 99 MIDWOLDA. Deze rentenierswoning rijdt men op het eerste gezicht achteloos voorbij als men op zoek gaat naar Jugendstilpanden. De buitenkant, die zeer eclectisch is, verradt niet het weelderige Jugendstilinterieur. De woning is in 1904 naar ontwerp van architect Kruizinga uit Oostwold gebouwd voor Pieter Reint Hermans en Tetje Dethmers. In het interieur zijn opvallend vaak eekhoortjes afgebeeld, een teken van spaarzaamheid. Door zuinig te leven konden ze dit pareltje bouwen. (pag.37)

We vervolgen de route naar SCHEEMDA en stellen de navigatie in op STATIONSSTRAAT 86 TE SCHEEMDA.

In SCHEEMDA staan meerdere monumentale villa's. In 1954 werd het nieuwe Winschoterdiep aangelegd. Het sneed het dorp in tweeën. Direct over de brug staat aan de linkerkant de opvallende Jugendstilvilla Eexterhorst. Als we even verder rijden, zien we aan de linkerkant op STATIONSSTAAT 64 een opvallende villa in de stijl van de Amsterdamse School.

STATIONSSTRAAT 86 SCHEEMDA. Eveneens aan de linkerkant komen we op STATIONSSTRAAT 86 de boerderij van de familie Meiborg tegen. De boerderij is in 1912 ontworpen door gemeentearchitect Edze Buurke (1879-1957). Aan de buitenzijde valt eigenlijk alleen de Jugendstil-tegellambriserings direct onder de dakgoot op en de gebogen erker boven het balkon. Binnen zijn echter diverse Jugendstilelementen te vinden. De boerderij is ook een boerderij met tragiek. De Duitsers organiseerden op 21 september 1944 een razzia bij buurman Bleeker, die rechts van de boerderij woonde, om twee van de zonen van Bleeker te zoeken. Toen ze die niet vonden, staken ze de woning van Bleeker in de brand. Roelof Meiborg werd boos en bemoeide zich met de brandstichting en moest dat met de dood bekopen. De akte van de burgerlijke stand geeft als tijdstip van overlijden 16.00 uur aan. Meiborg werd slechts 52 jaar oud. (pag. 33)

We rijden nu naar WINSCHOTEN. Geen navigatie gebruiken! De STATIONSSTRAAT gaat met enkele bochten over in de EEXTERWEG. We volgen de borden A7. We rijden over het INDUSTRIETERREIN HAVEN ZUIDZIJDE, tot we SCHEEMDA uit rijden. Bij de volgende T-splitsing volgen we de route HEILIGERLEE en rijden door tot de volgende kruising. We slaan linksaf en daar ziet u het **Monument voor de Slag bij Heiligerlee**. Die slag vond plaats op een zeer heuvelachtig terrein, hetgeen nu in het landschap nauwelijks meer zichtbaar is.

We rijden door HEILIGERLEE naar WINSCHOTEN. In HEILIGERLEE kunt u nog **Museum slag bij Heiligerlee** en het **Klokkengieterijmuseum** bezichtigen. We rijden door tot de rotonde bij de eerste molen. De drie molens van Winschoten staan langs het voormalige Winschoterdiep, dat in de jaren zestig is gedempt. **We slaan bij de rotonde echter rechtsaf richting PEKELA'S.** We volgen de weg. Links voor het park vinden we nog de Joodse begraafplaats. Winschoten was tot de Tweede Wereldoorlog, na Amsterdam, de tweede stad met percentagegewijs de meeste Joodse inwoners. In het Winschoter dialect komen we nog steeds diverse Joodse woorden tegen.

Vlak voor het spoor gaan we linksaf de **BURGEMEESTER ENGELKENSSTRAAT** in. Deze gaat over in de **STERINGA KUIPERWEG**. De bosschages volgen de voormalige stadswallen. Aan het einde van deze weg komt u weer bij het spoor uit.

Als u bij het station een parkeerplaats zoekt, kunt u wandelen naar de villa's aan de STATIONSWEG 11 EN POORTSTRAAT 2 TE WINSCHOTEN.

De in 1905 gebouwde woning aan de STATIONSWEG 11 is zowel vanbinnen als vanbuiten een opvallende verschijning. Boven de ingang vinden we een Jugendstil-tegeltafel van plateelfabriek De Distel. We lopen na deze woning door en nemen dan de eerste weg links, de **BLIJHAMSTERSTRAAT**. We vinden hier diverse opvallende villa's. We lopen de **BLIJHAMSTERSTRAAT** uit en slaan linksaf de **POORTSTRAAT** in. Eveneens aan de linkerhand, op nummer 2, vinden we een in 1910 gebouwde woning met een klokgevel; deze woning bezit een prachtige Jugendstil-entree. Ook deze woning komt van de hand van de Groninger architect Van Elmp. (pag. 29 & pag. 93)

We lopen terug naar onze parkeerplaats en vervolgen onze route richting WESTERLEE. We rijden voor het station langs en slaan aan het einde van de weg rechtsaf (bord Doorgaand verkeer). U komt op de BLIJHAMSTERWEG.

Op de **BLIJHAMSTERWEG 15** ziet u een in 1908 gebouwde, wit gepleisterde villa met Jugendstilelementen. De villa is in opdracht van Nicolaas Verschaik en zijn vrouw Petronella Willemse gebouwd. Helaas zijn door verbouw veel details verloren gegaan. (pag. 123)

We vervolgen de weg tot de rotonde en slaan rechtsaf richting VEENDAM. We rijden op de **UDESWEWEG** door tot de volgende rotonde en slaan rechtsaf richting **HEILIGERLEE-SCHEEMDA**. We rijden op het **ZUIDERVEEN WINSCHOTEN** weer in! Deze straat, **ZUIDERVEEN**, gaat over in **SINT-VITUSHOLT**. Na enige tijd ziet u rechts een park.

Let op: direct na dit park slaan we voor de SPOORWEGOVERGANG linksaf een B-weg in. Dit is de **MEIDOORNLAAN**. Deze laan loopt parallel aan het spoor. **We volgen de MEIDOORNLAAN. U ziet daar waar u WINSCHOTEN uit rijdt, aan de linker kant een oude luchtwachtoren**, gebouwd tijdens de Koude Oorlog om laagvliegende vliegtuigen te spotten. Deze betonnen toren is een Rijksmonument.

De **MEIDOORNLAAN** gaat over in **NAPELS WEST**. **Na de toren even opletten.** U ziet een witte woning (huisnummer 3) en links huisnummer 2; hier links aanhouden! Doorrijden tot u **WESTERLEE** binnen rijdt, dan einde weg rechts.

Weg vervolgen tot de volgende kruising, hier linksaf WESTERLEE in. **Hier kunt u de navigatie instellen op HOOFDWEG 67 WESTERLEE.** WESTERLEE is een lintdorp dat overgaat in MEEDEN. Langs de HOOFDWEG staan diverse zeer monumentale boerderijen.

Aan de HOOFDWEG 67 staat een monumentale, in 1910 door de Winschoter architect Cornelis Jacobus Brill (1853-1929) ontworpen Jugendstilboerderij. Deze boerderij is omgebouwd tot hotel en u kunt hier, als u het bij de receptie vraagt, altijd even binnenkijken. En natuurlijk ook iets consumeren. (pag. 103)

Na een bezoek aan deze boerderij/hotel vervolgen we de route, we slaan linksaf **en stellen de navigatie in op HEREWEG 216 TE MEEDEN.**

Op HEREWEG 216 was de schrijver Eduard Douwes Dekker (beter bekend als Multatuli) in de periode van 1868 tot 1882 regelmatig te gast bij de familie Mansholt, de grootouders van de latere minister en Europees landbouwcommissaris Sicco Mansholt. Eduard Douwes Dekker verzorgde ook regelmatig lezingen in Veendam, waar tijdgenoot Anthony Winkler Prins van 1850 tot 1882 aan zijn encyclopedie heeft gewerkt.

We stellen de navigatie in op MUSEUMPLEIN 5 TE VEENDAM en bereiken daar weer ons startpunt. Einde route.

ZUIDELIJKE LUS

Als u wilt, kunt u in WILDERVANK nog drie van de in onze catalogus beschreven Jugendstilpanden bekijken. U kunt het beste eerst naar BAREVELD (DRENTHE) rijden, en vanaf die kant de route via WILDERVANK langs het kanaal naar VEENDAM volgen. Maar deze route voert langs een vaak drukke weg met veel geparkeerde auto's. Het eerst komt u op de hoek van de 30STE LAAN en de **RAADHUISSTRAAT 32** (pag. 59) de in 1910 gebouwde automobielfabriek van de firma Baas tegen. Vervolgens aan de overzijde van het kanaal aan de **RAADHUISKADE 25** (pag. 69) de in 1908 door de Wildervankster architect Siccama ontworpen rentenierswoning en tot slot aan de **NIJVERHEIDSSTRAAT 74** (pag. 79) het in 1910, eveneens door Siccama ontworpen Jugendstilpand van de firma Ketel.

